

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

RAMY PROGRAMOWE

PROJEKTU EDUKACYJNEGO

FINANSOWANEGO Z EUROPEJSKIEGO

FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

Problemy i cele

projektu „Z peryferii do centrum”

w odniesieniu do

Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

opracowała: Grażyna Wójcik

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

I. WSTĘP

Projekt „Z peryferii do centrum” został zaakceptowany do realizacji w wyniku konkursu otwartego nr 1/POKL/3.3.4/09 ogłoszonego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytetu III. Wysoka jakość systemu oświaty, Działania 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałania 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (PO KL) jest jednym z 7 programów operacyjnych służących realizacji Narodowej Strategii Spójności (Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia) na lata 2007-2013. Powstał w celu optymalizacji wykorzystania potencjału zasobów ludzkich w kraju poprzez podniesienie poziomu zatrudnienia i spójności społecznej.

PO KL to jedyny program w Polsce, w perspektywie finansowej 2007-2013, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Jest jednocześnie największym tego typu przedsięwzięciem w historii Unii Europejskiej. W ramach Programu wsparcie uzyskują takie obszary jak zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna. Realizacja Programu wpłynie również na rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, rozwój zasobów ludzkich na terenach wiejskich, oraz pozwoli stworzyć sprawną i skuteczną administrację publiczną.

Głównym celem Programu jest wzrost zatrudnienia i spójności społecznej, do czego ma się przyczynić realizacja sześciu celów szczegółowych:

- Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
- Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego;
- Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce;
- Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy;
- Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa;
- Wzrost spójności terytorialnej.

Ważna dla właściwej percepcji i właściwej realizacji projektu „Z peryferii do centrum” jest świadomość, że w ostatecznej perspektywie KO KL, a więc i realizowany przez nas projekt, stanowi element unijnej **polityki spójności** – ustanowionej Traktatem o Wspólnocie Europejskiej (Art. 2), służącej wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej w Unii Europejskiej poprzez zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju różnych regionów oraz

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zaczynania regionów najmniej uprzywilejowanych, w tym stref wiejskich. Celem strategicznym tej polityki jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Te cele stanowią właściwy punkt odniesienia również dla projektu „Z peryferii do centrum”.

II. STRUKTURA PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI

PO KL ma złożoną strukturę. Przyjęto podział na dwa komponenty: centralny, w którym realizowane są głównie projekty o znaczeniu systemowym i strategicznym, oraz regionalny, w którym istnieje możliwość realizacji projektów wspierających poszczególne osoby oraz instytucje. Ponadto program podzielony jest na dziesięć priorytetów, te zaś z kolei dzielą się na działania i poddziałania. Za wdrażanie poszczególnych priorytetów odpowiadają Instytucje Pośredniczące (IP). W przypadku komponentu centralnego (priorytety od I do V) funkcję tę pełnią właściwe merytorycznie ministerstwa (np. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego). W komponentie regionalnym zadania IP pełni samorząd województwa, który może je powierzyć różnym instytucjom (np. departamentowi w Urzędzie Marszałkowskim czy też Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy).

W PO KL istnieje możliwość realizacji projektów:

- systemowych – realizowanych przez wskazane podmioty,
- wykonujące swoje zadania określone najczęściej ustawowo,
- konkursowych – wybranych do realizacji w drodze konkursu.

Program składa się z dziesięciu Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. W ramach komponentu centralnego środki zostaną przeznaczone przede wszystkim na zwiększenie efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego - na wsparcie dla osób i grup społecznych.

Wśród dziesięciu Priorytetów Programu znalazły się dwa Priorytety oświatowe. Na poziomie centralnym realizowany jest Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty”. Na poziomie regionalnym realizowany jest Priorytet IX „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach”. Instytucjami Pośredniczącymi są w tym przypadku samorządy województw.

PO KL finansowany jest w 85% ze środków unijnych (Europejskiego Funduszu Społecznego) i w 15 % ze środków krajowych. Ogółem, na realizację Programu przewidziano ponad 11,4 mld EUR, z czego ponad 9,7 mld EUR stanowi wkład EFS. W wyniku realizacji Programu **polska oświata uzyska wsparcie z EFS w wysokości 2,3 mld Euro** (Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty” - ponad 855 mln EUR z EFS i Priorytet IX „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach” – około 1.448 mln EUR z EFS).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

III. WSPARCIE DLA SYSTEMU OŚWIATY W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI – PRIORYTET III

Obszary wsparcia

Priorytet ten jest wdrażany na poziomie centralnym. Projekty realizowane w jego ramach koncentrują się na podwyższaniu jakości funkcjonowania oświaty, głównie poprzez wprowadzanie niezbędnych rozwiązań systemowych oraz wspierających system oświaty, takich jak:

- wykorzystanie badań edukacyjnych w procesie kształcenia do potrzeb rynku pracy,
- doskonalenie podstaw programowych, rozwój innowacyjnych programów nauczania, pilotażowe wdrażanie innowacyjnych metod kształcenia,
- ponadregionalne programy rozwijania kompetencji kluczowych uczniów,
- wsparcie kadr systemu oświaty, modernizacja istniejących i rozwój nowych form kształcenia nauczycieli (w tym innowacyjnych form doskonalenia nauczycieli w przedsiębiorstwach),
- rozwój systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- rozwój kształcenia ustawicznego,
- opracowanie i wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Systemu Kwalifikacji, który m.in. ułatwi potwierdzanie zdobytych kwalifikacji.

Wszystkie projekty realizowane w ramach Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki służą podniesieniu jakości kształcenia oraz optymalnemu dostosowaniu oferty edukacyjnej do potrzeb krajowego i międzynarodowego rynku pracy, co w konsekwencji wpłynie na zwiększenie zatrudnienia i wzrost gospodarczy. Ogromne znaczenie w niwelowaniu i rozwiązywaniu kwestii problemowych wskazanych w diagnozie stanu systemu oświaty w Polsce mają projekty realizowane oraz planowane do realizacji w ramach poszczególnych Działań Priorytetu III.

Działania w ramach Priorytetu III koncentrują się na podwyższaniu jakości i efektywności systemu oświaty oraz ukierunkowaniu kształcenia na dziedziny o znaczeniu kluczowym dla budowy gospodarki opartej na wiedzy. Powyższy cel osiągnięty zostanie poprzez:

- Doskonalenie podstaw programowych;
- Opracowanie innowacyjnych programów dotyczące kształcenia (również w formie e-learningu);
- Modernizację systemu nadzoru pedagogicznego;
- Usystematyzowanie oraz opis kompetencji i kwalifikacji występujących na rynku pracy w ramach Krajowego Systemu Kwalifikacji;
- Ogólnopolskie kampanie propagujące uczenie się przez całe życie;
- Rozwój instrumentów służących badaniom i analizom systemu oświaty.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wspierane grupy i instytucje

- Szkoły i placówki oświatowe;
- Administracja oświatowa;
- Organy prowadzące szkoły i placówki;
- Kuratoria oświaty oraz inne instytucje realizujące nadzór pedagogiczny;
- Centralna i Okręgowe Komisje Egzaminacyjne;
- Placówki kształcenia i doskonalenia nauczycieli;
- Dzieci i młodzież przebywająca za granicą;
- Pracodawcy;
- Izby rzemieślnicze i inne organizacje rzemiosła;
- Uczelnie;
- Uczniowie, studenci, bezrobotni i osoby pracujące;
- Nauczyciele i doradcy zawodowi;
- Instytucje oświatowe prowadzące doradztwo edukacyjno-zawodowe;
- Ministerstwo Edukacji Narodowej;
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Szczegółowy Opis Priorytetu III

- Podwyższanie jakości funkcjonowania systemu oświaty /monitoring i ewaluacja, rozwój badań edukacyjnych, powiązanie ich z polityką edukacyjną/
- Rozwój systemu zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych w obszarze oświaty
- Rozbudowa SIO oraz wzmocnienie systemu egz. zewnętrznych
- Doskonalenie podstaw programowych – wyniki badań i analiz Modernizacja systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli /programy ponadregionalne doskonalenia nauczycieli, rozwój akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli/
- Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy
- Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb gosp. opartej na wiedzy
- Opracowanie i wdrożenie Krajowego Systemu Kwalifikacji

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cele priorytetów edukacyjnych

Cel strategiczny

„Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy”

Cele szczegółowe

- Wzmocnienie zdolności systemu edukacji w zakresie monitoringu, ewaluacji i badań edukacyjnych oraz ich wykorzystanie w polityce edukacyjnej i zarządzaniu oświatą
- Podniesienie jakości systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli
- Poprawa stopnia powiązania oferty w zakresie kształcenia i szkolenia z potrzebami rynku pracy, w szczególności poprzez dostosowywanie programów nauczania i materiałów dydaktycznych oraz wprowadzenie nowych form doskonalenia nauczycieli
- Opracowanie i wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji i Krajowego Systemu Kwalifikacji oraz upowszechnianie uczenia się przez całe życie

Działania zrealizowane w ramach Priorytetu III

Działania związane z reformą programową/programami nauczania

- Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego - rezultat projektu systemowego MEN;
- „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół” – MEN.

Działania związane z doskonaleniem systemu egzaminów zewnętrznych

10 projektów wdrażanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną

- Badania dotyczące jakości i efektywności systemu egzaminów zewnętrznych;
- Modyfikacja systemu egzaminów zewnętrznych na poszczególnych etapach kształcenia w kierunku pomiaru efektów uczenia się;
- Opracowanie modelu szacowania Edukacyjnej Wartości Dodanej dla potrzeb oceny efektywności kształcenia.

Działania związane z poprawą jakości sprawowania nadzoru pedagogicznego

- „Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły” - MEN. W ramach drugiego etapu projektu rozpoczyna się wdrażanie nowego systemu nadzoru pedagogicznego.

Działania związane z doskonaleniem systemu zarządzania oświatą

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- „Doskonalenie strategii zarządzania oświatą na poziomie regionalnym i lokalnym” – MEN;
- „Usprawnienie systemu zbierania i analizy danych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty, m.in. poprzez rozwój systemu informacji oświatowej” – CIE;
- „Badania w obszarze funkcjonowania systemu oświaty” – IBE.

Działania związane z modernizacją kształcenia zawodowego

- „Doskonalenie podstaw programowych kluczem do modernizacji kształcenia zawodowego” – MEN;
- „System wsparcia szkół i placówek oświatowych wdrażających modułowe programy kształcenia zawodowego” – KOWEŻiU;
- „Opracowanie systemu rozwijania i promocji umiejętności zawodowych” – MEN.

Działania związane z optymalizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kształceniem specjalnym

- „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi” – MEN;
- „Opracowanie i wdrożenie modelu pracy z uczniem zdolnym” – MEN;
- „Opracowanie modelu doradztwa zawodowego oraz internetowego systemu poradnictwa edukacyjno - zawodowego” - KOWEŻiU.

Działania związane z kształceniem i doskonaleniem nauczycieli

w projektach systemowych

- „Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół, ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego”;
- W ramach projektu systemowego „Narodowy System Edukacji Wirtualnej Scholaris” rozbudowywane są zasoby portalu edukacyjnego m.in. w materiały merytoryczno-dydaktyczne dla nauczycieli – CODN.

w projektach konkursowych

- przygotowanie wybranych szkół do realizacji praktyk przez studentów przygotowywanych do wykonywania zawodu nauczyciela;
- uruchomienie nowego typu studiów podyplomowych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych;
- uruchomienie nowego typu studiów podyplomowych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów wychowania przedszkolnego oraz nauczania początkowego;
- opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów doskonalenia zawodowego w przedsiębiorstwach dla nauczycieli kształcenia zawodowego.

Działania związane z dostosowaniem krajowego systemu kwalifikacji oraz promocją uczenia się przez całe życie

- „Opracowanie bilansu kwalifikacji i kompetencji dostępnych na rynku pracy w Polsce oraz modelu Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK)” – MEN;

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- „Wdrażanie Krajowych Ram Kwalifikacji oraz krajowego rejestru kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie” - MEN i IBE;
- „Ogólnopolskie kampanie upowszechniające model uczenia się przez całe życie” – MEN;
- „Model systemu wdrażania i upowszechniania kształcenia na odległość w uczeniu się przez całe życie” – KOWEŻiU.

Wybrane rezultaty osiągnięte w ramach Priorytetu III

- powstanie nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego;
- opracowanie koncepcji sprawowania nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły oraz przygotowanie właściwej zmiany legislacyjnej dot. systemu nadzoru pedagogicznego - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie nadzoru pedagogicznego;
- publikacje, spoty TV, audycje radiowe w ramach kampanii promującej uczenie się przez całe życie.

IV. PROBLEMY EDUKACYJNE W POLSCE

Sytuacja edukacji w Polsce

Mocne strony systemu edukacji

- Wysoki współczynnik scholaryzacji
- Wzrost aspiracji edukacyjnych Polaków
- Rosnące zainteresowanie absolwentów gimnazjum szkolnictwem zawodowym
- Wzrastający stopień wykorzystania ICT w procesie kształcenia
- Działanie systemu egzaminów zewnętrznych
- Udział Polski w międzynarodowych badaniach edukacyjnych

Słabe strony systemu edukacji

- Niski wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej,
- w szczególności na terenach wiejskich
- Niski wskaźnik uczestnictwa dorosłych w kształceniu ustawicznym
- Niedostateczny rozwój mechanizmów i instytucji zapewniających wysoką jakość kształcenia
- Brak efektywnego monitoringu, a także ewaluacji systemu edukacji
- Zróżnicowana jakość oferty szkolnictwa obowiązkowego w przekroju regionalnym oraz pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Niska jakość i atrakcyjność szkolnictwa zawodowego
- Niska jakość oferty części szkół wyższych
- Słabe związki uczelni z instytucjami badawczymi oraz przedsiębiorstw
- Słabe powiązanie programów kształcenia z rynkiem pracy
- Niewielka powszechność współpracy pracodawców ze szkołami
- Słaby system doradztwa edukacyjno-zawodowego

Wyzwania dla polskiego systemu oświaty

- Dysproporcje w dostępności do usług edukacyjnych
- Dysproporcje w dostępie do zajęć pozalekcyjnych
- Wsparcie uczniów niepełnosprawnych, szczególnie uzdolnionych, zagrożonych uzależnieniami i patologiami społecznymi
- Powiązanie programów kształcenia z rynkiem pracy
- Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych procesie dydaktycznym

Rozwiązywanie problemów oświatowych przez PO KL

Zdiagnozowane problemy oświatowe w ramach Priorytetu III PO KL (wysoka jakość systemu oświaty) są rozwiązywane poprzez zaplanowane działania. Rozróżniono 4 podstawowe Działania:

1. MODERNIZACJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA I NADZORU W OŚWIACIE,
2. ROZWOJ SYSTEMU EGZAMINOW ZEWNĘTRZNYCH,
3. POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA,
4. OTWARTOŚĆ SYSTEMU EDUKACJI W KONTEKŚCIE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE.

Wniosek „Z peryferii do centrum” realizowany jest w ramach działania 3, poddziałania 4 – Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe. Projekty te mają przyczynić się do podniesienia jakości oferty edukacyjnej szkół, a zatem do lepszych wyników w nauce osiągniętych przez uczniów, którzy uzyskają dzięki temu większe szanse na kontynuowanie edukacji lub podjęcie zatrudnienia.

Dotychczas w ramach Priorytetu III, Działanie 3, Poddziałanie 4 ogłoszono dwie edycje konkursu pt. Ponadregionalne programy rozwijania umiejętności uczniów w zakresie kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych, technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), języków obcych, przedsiębiorczości. Nasz projekt „Z peryferii do centrum” jest projektem z konkursu w 2009r. Nastawiony jest on przede wszystkim na rozwój kompetencji kluczowych z zakresu języka angielskiego oraz nauk matematyczno-przyrodniczych.

Pojęcie „kompetencji kluczowych” jako podstawowe dla projektu wymaga tutaj uszczegółowienia. Problem ten został uregulowany w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przez całe życie. Zdefiniowano 8 kompetencji kluczowych, które powinien posiadać każdy obywatel Europy, aby odnieść sukces w gospodarce i społeczeństwie opartym na wiedzy. Są one niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, do bycia aktywnym obywatelem oraz do pełnej integracji społecznej i zatrudnienia. Rozrózono następujące kompetencje kluczowe:

- Porozumiewanie się w języku ojczystym
- Porozumiewanie się w językach obcych
- Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne
- Kompetencje informatyczne
- Umiejętności uczenia się
- Kompetencje społeczne i obywatelskie
- Inicjatywność i przedsiębiorczość
- Świadomość i ekspresja kulturalna

V. PROBLEMY EDUKACYJNE PODJĘTE PRZEZ PROJEKT „Z peryferii do centrum”

Dysproporcje w dostępności do usług edukacyjnych

Problem ogólnopolski

Problemy w zakresie równego dostępu do edukacji występują głównie na obszarach wiejskich i w małych miastach. Największą skalę osiągają na poziomie ponadgimnazjalnym – powiaty, jako organy prowadzące szkoły ponadgimnazjalne, nie mają obowiązku organizowania dowozu, co powoduje ograniczone możliwości wyboru szkoły zgodnie z zainteresowaniami, ambicjami, predyspozycjami czy perspektywami na rynku pracy (najbliższa szkoła często staje się dla absolwenta gimnazjum szkołą najlepszą, bo najtańszą).

Poważnymi barierami, ograniczającymi dostęp do kształcenia, są: niepełnosprawności sytuacja finansowa rodzin – w środowiskach wiejskich czynniki te mają większe znaczenie niż w miastach, tym bardziej że częściej występuje tu zjawisko „dziedziczenia” niskiego statusu społeczno-ekonomicznego. (Por. *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz systemu kształcenia i szkolenia w ramach EFS. Raport końcowy. Warszawa, marzec 2008, ss. 42-44.*)

Innym aspektem nierówności w dostępie do usług edukacyjnych są występujące w szkołach wiejskich gorsze warunki do korzystania ze specjalistycznych zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz do specjalistycznych zajęć socjoterapeutycznych.

Problem projektowy

Za sprawą dawnych, historycznych podziałów istnieją w Polsce obszary mniej zintegrowane ze stolicą województwa, a przez to w gorszym położeniu. Takim specyficznym, ponadregionalnym obszarem o wspólnych cechach są północne obrzeża woj. opolskiego

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(powiat kluczborski) i dolnośląskiego (pow. oleśnicki) oraz południowe obrzeża woj. wielkopolskiego (pow. ostrzeszowski) i łódzkiego (pow. wieluński). Te powiaty w przeszłości przypisywane były do różnych województw, a nawet państw. Wspólne tym mieszkańcom jest poczucie peryferyjności, potwierdzone praktyką dnia codziennego, kształtowaną przez skromną infrastrukturę cywilizacyjno-kulturową oraz fizyczne oddalenie od potencjałów dużych ośrodków. Sposobem na przezwycięzenie słabości tego obszaru może być lepsza edukacja młodego pokolenia jako forma inwestycji w kapitał ludzki.

Dysproporcje w dostępie do zajęć pozalekcyjnych

Problem ogólnopolski

W Diagnostyce zawartej w *Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013* zwracano uwagę na bolączki w tym obszarze, m.in.: częste prowadzenie przez nauczycieli zajęć pozalekcyjnych

- społecznie (brak środków budżetowych i samorządowych) lub finansowanie tych zajęć z opłat rodziców (eliminuje to uczniów z rodzin niezamożnych);
- częste nieuwzględnianie przez prowadzących potrzeb uczniów, bazowanie na formach, metodach pracy oraz środkach dydaktycznych nie wymagających nakładów finansowych.

Dostęp do zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych jest znacznie utrudniony na obszarach wiejskich – koszty dowozu dzieci do szkół, stanowiące znaczne obciążenie dla budżetów gmin oraz budowa sieci szkolnych, związana z gęstością zaludnienia i strukturą osadniczą, powodują, że dojazd uczniów jest zapewniany wyłącznie w podstawowym zakresie (na lekcje i powrót po nich do domu). W tej sytuacji udział dzieci z miejscowości dalej położonych w zajęciach pozalekcyjnych i dodatkowych jest problemem nierozwiązanym.

Znawcy problemu podkreślają znaczenie zajęć pozalekcyjnych nie tylko dla utrwalenia czy pogłębienia wiedzy oraz niwelowania jej deficytów, ale także dla rozwoju kompetencji kluczowych uczniów: *Oprócz tradycyjnych lekcji szkoły mogą zaoferować uczniom zajęcia warsztatowe, laboratoryjne, świetlicowe, wycieczki, zajęcia w zakładach pracy itp. Koła zainteresowań, działalność samorządu szkolnego, wszelkie inicjatywy szkoły na rzecz środowiska uczniowskiego i lokalnego, to stwarzanie uczniom szansy na wykorzystanie swojej wiedzy, reagowanie na zmiany w otoczeniu oraz pole do kreowania i sprawdzania różnych pomysłów i innowacji. (...) Nie sposób przecenić roli, jaką w kształtowaniu kreatywności uczniów może odegrać działalność pozalekcyjna szkoły. Rozwijaniu kreatywności służy także udział uczniów w organizacji rozmaitych imprez; poczynając od przedsięwzięć kulturalnych organizowanych regularnie lub sporadycznie, jak różnego rodzaju konkursy, imprezy sportowe itp. Wielu uczniów angażuje się także w takie przedsięwzięcia, jak wydawanie gazety, prowadzenie kabaretu lub teatru uczniowskiego czy działalność w organizacjach społecznych. Kreatywność uczniów nie zna granic, jeśli tylko zostanie wsparta*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

*przez kierownictwo szkoły i choćby pojedynczych nauczycieli. (Za: Aldona Andrzejczak, **Kreatywność i przedsiębiorczość uczniów a działalność pozalekcyjna szkół** [w:] **Innowacyjne zarządzanie w polskiej oświacie**. Publikacja towarzysząca I Ogólnopolskiej Konferencji „Innowacyjne zarządzanie w polskiej oświacie” pod patronatem Minister Edukacji Narodowej Katarzyny Hall (27 października 2009). Kierownik Projektu: dr Jan Fazłagić, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu. Wyd. FRSE, Warszawa 2009.)*

Niewystarczające jest wsparcie dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Rozwój kompetencji ponadprzedmiotowych gimnazjalistów był przedmiotem międzynarodowych badań PISA. *Analiza wyniku wskazuje na największy mankament polskiego systemu kształcenia: słabe rozwijanie umiejętności samodzielnego myślenia uczniów. We wszystkich trzech dziedzinach badanych w PISA polscy uczniowie wypadali znacznie słabiej niż przeciętnie uczniowie pozostałych 30 krajów rozwiniętych świata wszędzie tam, gdzie wymagano od nich odejścia od znanych procedur postępowania, algorytmów czy prostego skojarzenia ze sobą informacji. Jeśli postawiony przed uczniem problem wymagał własnej refleksji, zwięzłego sformułowania logicznie skonstruowanej wypowiedzi, określenia strategii postępowania, wykazania się elementami rozumowania matematycznego odbiegającego od znanego algorytmu, sformułowania hipotezy, określenia warunków wnioskowania czy wskazania błędnego wnioskowania, rezultat polskich uczniów był słabszy od analogicznego wyniku rówieśników z innych krajów.”* (Szkoła przyjaźnie wymagająca. Reforma programowa zmian potrzebnych w systemie edukacji. Projekt do konsultacji. MEN, Warszawa, kwiecień 2008.)

Niepokojące są, w porównaniu z wynikami innych krajów, słabe wyniki polskich uczniów w PISA w dziedzinie nauk przyrodniczych (czas przeznaczony na naukę tych dziedzin jest jednym z najniższych w UE) oraz matematyki (choć na naukę matematyki w klasie polscy uczniowie poświęcają więcej czasu niż ich rówieśnicy w jakimkolwiek innym kraju UE). Autorzy *Raportu o kapitale intelektualnym Polski* zwracają uwagę na niebezpieczeństwo takiego stanu w odniesieniu do prognoz polskiego rynku pracy na najbliższe dekady: nastąpi popyt na pracę w kierunku zawodów wymagających wysokich kwalifikacji, do których niezbędna jest doskonała znajomość matematyki i/lub nauk matematycznych. Polska szkoła nie wspiera uczniów uzdolnionych – cechuje ją małe zróżnicowanie oferty w ramach systemu, szkoły i klasy, co ogranicza możliwość dopasowania sposobu i programu uczenia do potrzeb i talentów ucznia. *Jeden model szkoły, jeden program dla wszystkich powoduje, że szkoła nie jest dobra dla nikogo.* (*Raport o Kapitale Intelektualnym Polski*, Warszawa, lipiec 2008, s. 61)

Problem projektowy

Na obszarze naszego projektu istotną barierą edukacyjną są niskie kompetencje uczniów w zakresie j. obcego, wynikające z poprzestawania na skromnej edukacji szkolnej, podczas gdy ich koledzy z dużych ośrodków korzystają z dodatkowych, płatnych zajęć. Zajęcia z native speakerem dostępne są tylko w prywatnych, płatnych szkołach językowych, co czyni

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

je niedostępnymi dla uczniów z prowincji, a zwłaszcza tych, którzy są w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Badania CBOS mówią, że 37% rodziców posyła dzieci na dodatkowe, płatne zajęcia, a na wsi robi to tylko 20%. Wg naszych informacji na obszarze projektu liczba uczniów korzystających z płatnych zajęć była znikoma i waha się od 15 do 35% w zależności od klasy (najwyższy odsetek jest przed maturą), z wyraźną preferencją na rzecz korepetycji z matematyki (do 20% ogółu uczniów). Jednocześnie w szkołach wybranego obszaru nie było native speakerów, ani też bezpłatnych kursów języka angielskiego.

Słabe powiązanie programów kształcenia z rynkiem pracy

Problem ogólnopolski

W zakresie szkolnictwa zawodowego realizuje się oraz planuje się do realizacji wiele projektów, znacząco wpływających na poprawę jego kondycji. Nadal jednak dostrzega się w tym obszarze mankamenty. Są to przede wszystkim:

- częste pomijanie w ramach lokalnych polityk oświatowych aspektu dostosowania struktury edukacji do wymogów i prognoz rynku pracy;
- słaby system doradztwa edukacyjno-zawodowego, umożliwiającego wybór zawodu zgodnie z predyspozycjami ucznia już na etapie poprzedzającym rozpoczęcie kształcenia zawodowego;
- niewielka powszechność współpracy pracodawców ze szkołami, niewystarczający udział pracodawców w opracowaniu programów i sposobów realizacji kształcenia zawodowego; brak z ich strony gwarancji zatrudnienia części absolwentów;
- znikome znaczenie dydaktyczne praktycznej nauki zawodu dla kwalifikacji, jakie uzyskuje absolwent szkoły zawodowej – nieodpowiadające dzisiejszym standardom wyposażenie szkół zawodowych w stanowiska do nauki zawodu.

Problem projektowy

Realizacja projektu ma doprowadzić do wzmocnienia sprawności uczniów w zakresie nauk ścisłych oraz j. obcego, a przez to zwiększyć ich szanse na uzyskanie dobrze płatnych, oczekiwanych przez rynek, zawodów. Pozwoli to przezwyciężyć zjawisko dziedziczenia braku wykształcenia, biedy. Konkretnie, edukacyjne wsparcie w zakresie kompetencji kluczowych, powiązane z zajęciami na uczelni oraz konwersacje z native speakerem, wzmocni poczucie wartości uczniów i wyzwoli w nich większe aspiracje, przewyższające kompleks peryferyjności.

Przyjeliśmy, że zgodnie z potrzebami krajowego i globalnego rynku pracy najkorzystniejsze będzie ukierunkowanie edukacji na zawody inżynieryjno-techniczne. Kluczem do takich studiów jest odpowiednia edukacja w liceum ogólnokształcącym. Dlatego bazą projektu jest sytuacja i potrzeby szkół kształcenia ogólnego tego obszaru.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

VI. PODSTAWOWY CEL EDUKACYJNEGO WSPARCIA – ŻYCIOWY SUKCES UCZNIĄ

Poziom ogólnopolski

W Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki chodzi przede wszystkim o osiągnięcie celów, które zaowocują w przyszłości:

- wysoką jakością życia uczniów (dzisiejszych odbiorców beneficjentów projektu);
- trafnymi wyborami ścieżki edukacyjnej i zawodowej, większą motywacją do kształcenia ustawicznego, spełnianiem się w życiu osobistym itp.;
- wysoką jakością życia w kraju w nowej epoce, o której napisano: *Po minionej epoce społeczeństwa przemysłowego, w której edukacja miała umożliwić obywatelom zdobycie umiejętności czytania, pisania, liczenia i wystawiania się, żyjemy dzisiaj w społeczeństwie informacyjnym, w którym zakres potrzebnych i wymaganych umiejętności jest o wiele większy. W tym społeczeństwie liczy się dokonywanie samooceny, praca w zespole, myślenie systemowe, obsługa komputera i korzystanie z internetu. Trzeba prowadzić samodzielne badania, efektywnie czytać, pisać i notować oraz właściwie zarządzać czasem. Trzeba znać i wykorzystywać zasady logiki, sprawnie i twórczo myśleć, korzystać z systemów mentorskich, aby promować odkrytą wcześniej pełnię własnej oryginalności, nawiązywać wartościowe związki międzyludzkie i działać z entuzjazmem, skutecznie komunikując się z innymi.* (Szurawski M., *Pamięć. Trening interaktywny*, Wyd. Aha!, 2004, s. 10.)

Jeśli uznamy szkołę za organizację powołaną przez społeczeństwo dla realizacji ważnych dla niego celów, stanowiącą grupę ludzi, złożonych ze specjalistów pracujących razem nad wspólnym zadaniem (Por.: Majewska-Opiełka I., *Agent pozytywnej zmiany*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2009.) to nie wolno tracić z pola widzenia (i z „pola wyobraźni”!) właśnie tych celów, które wyznaczają potrzeby społeczeństwa przyszłości oraz tych problemów, które mogą opóźnić dojście do takiego właśnie społeczeństwa.

Poziom projektu

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy za cel główny przyjęto rozwój kompetencji kluczowych z zakresu j. obcego oraz nauk matematyczno-przyrodniczych wśród uczniów specyficznego, ponadregionalnego obszaru styku 4 województw: dolnośląskiego, opolskiego, wielkopolskiego i łódzkiego, z peryferyjnych powiatów, wyróżniających się relatywnie gorszą sytuacją społeczno-gospodarczą: ostrzeszowskiego, oleśnickiego, kluczborskiego, wieluńskiego. W tych 4 powiatach są zorganizowane regionalne centra edukacyjne projektu oparte na bazie liceów ogólnokształcących. Szkoły tej zostały wybrane jako instytucje skupiające w środowisku tę młodzież, która ma szansę kontynuować naukę na studiach wyższych.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

1. rozwój wiedzy uczniów uzdolnionych poprzez koła „młodych naukowców”
2. wyrównanie wiedzy uczniów słabych poprzez zajęcia wyrównawcze

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OPTIMA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. podniesienie motywacji do nauki przed. mat.-przr. i j.ang. poprzez konkursy przedmiotowe
4. uzyskanie wiedzy o akademickim systemie edukacji poprzez udział w szkolnym ruchu naukowym
5. uzyskanie trwałego efektu edukacyjnego poprzez rozbudzenie zainteresowań
6. efektywne komunikowanie się w j. ang. poprzez systematyczną konwersację z native speakerem
7. nabycie umiejętności pracy w zespole interkulturowym poprzez warsztaty kultury anglosaskiej
8. lepsze powiązanie oferty edukacyjnej z potrzebami rynku pracy poprzez wzrost kompetencji kluczowych uczniów z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i języka angielskiego.

Przyjęte cele są zgodne z celami głównymi POKL i celami szczegółowymi (Poprawa stopnia powiązania oferty w zakresie kształcenia i szkolenia z potrzebami rynku pracy), Planem działania na 2009 dla Priorytetu III (podnoszenie kompetencji kluczowych dla kontynuowania edukacji, rozwijanie zainteresowań naukowych uczniów) oraz Rządową Strategią Rozwoju Edukacji na lata 2007-13 (MENiS) w zakresie nabywania i doskonalenia kompetencji kluczowych, Krajową Strategią Zatrudnienia na lata 2007-2013 w zakresie wzrostu zatrudnienia, poprawy jakości edukacji. Cele projektu wpisują się również w Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – Europejskie ramy odniesienia. Zgodne są także z polityką równych szans i koncepcją zrównoważonego rozwoju. Projekt jest zgodny z politykami horyzontalnymi UE: równości szans (obejmuje grupy społeczne zagrożone marginalizacją), zrównoważonego rozwoju (przygotowanie do kształcenia politechnicznego).

wykorzystane źródła:

www.fundusze-strukturalne.pl;

www.men.gov.pl;

prezentacja Lilli Jaroń Podsekretarz Stanu MEN;

poradniki beneficjenta „Fundusze unijne dla oświaty”, MEN, Departament Funduszy Strukturalnych;

wniosek „Z peryferii do centrum”.

